

Flora en fauna quickscan Nieuwestraat 88a te Strijen

Rapportnr.
Auteurs

Opdrachtgever
Datum uitgave

2016-N29
Evelien van Doorn &
Sander D. Elzerman
Dhr. C. van Zadelhoff
20 juli 2016

Flora en fauna quickscan Nieuwestraat 88a te Strijen

Aanleiding

Op een perceel in de gemeente Strijen, provincie Zuid-Holland, zijn kassen en een weide aanwezig. Ten tijde van de flora en fauna quickscan werden de kassen niet meer gebruikt voor commerciële teelt van planten en/of groenten. Er staan enkel een aantal rijen aardappelen in. Dit perceel is aangekocht door de initiatiefnemer, van de bewoners woonachtig aan de Nieuwestraat 88. De initiatiefnemer is voornemens een woning te realiseren op de huidige weide en de achterliggende kassen te slopen. In het kader van deze ruimtelijke ontwikkeling is een flora en fauna onderzoek uitgevoerd. Middels deze quickscan (een verkennend onderzoek) is een indruk verkregen van de mogelijkheid dat zich beschermde soorten van de Flora- en faunawet binnen het projectgebied bevinden. Hieruit moet blijken of soortgericht vervolgonderzoek nodig is. Dit kan mogelijk leiden tot de aanvraag van een ontheffing op de Flora- en faunawet en het treffen van beschermingsmaatregelen.

Het projectgebied ligt ten noorden van de dorpskern Strijen. De kassen hebben momenteel een bedrijfsbestemming en de weide een agrarische bestemming. Onderstaand een weergave van het huidige perceel vanuit de lucht (Figuur 1).

Figuur 1. Met een rood kader is de ligging van het projectgebied aan de Nieuwestraat aangegeven.

Methodiek

De flora en fauna quickscan bestaat uit een literatuuronderzoek en veldbezoek. Om een indruk te krijgen van potentiële beschermde soorten zijn verspreidingsatlassen en openbare bronnen met natuurgegevens geraadpleegd. Vervolgens is op 14 juni 2016 het projectgebied bezocht om te onderzoeken of de lokale situatie geschikt is voor de potentiële soorten.

Bij het veldbezoek is het projectgebied lopend doorkruist. Voor soorten, die ten tijde van het veldbezoek niet actief waren, is op basis van het voorkomen en biotoop een inschatting gemaakt over de geschiktheid van de lokale situatie. De (potentiële) functionaliteit van het projectgebied is voor alle beschermde soortgroepen tijdens het veldbezoek beoordeeld. De nadruk lag op de soorten waarvoor op basis van art. 75 van de Flora- en faunawet een ontheffing nodig is en soorten waarvan de vaste rust- of verblijfplaats jaarrond beschermd is (Ministerie van LNV, 2009). Het betreffen zgn. Tabel 2 en 3-soorten die vallen onder de zwaarste beschermingsregimes (Ministerie van LNV, 2005).

Wanneer werkzaamheden deze soorten (mogelijk) treffen dan is een ontheffing verplicht. Voor soorten opgenomen in Tabel 1 geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling wanneer men de Zorgplicht in acht neemt. De Zorgplicht (artikel 2 Flora- en faunawet) is een algemeen geldende fatsoenseis ten aanzien van de omgang met flora en fauna.

Wet- en regelgeving

Dit onderzoek richt zich op de beschermde soorten uit de Flora- en faunawet. In beginsel zijn alle in Nederland in het wild levende dieren en planten beschermd. De bescherming wordt vormgegeven door verbodsbepalingen en een Algemene Zorgplicht.

Voor bepaalde soorten geldt een vrijstellingsregeling. Uitgangspunt hierbij is dat de werkzaamheden geen afbreuk mogen doen aan de duurzame instandhouding van planten- of dierenpopulaties. Voor soorten die in bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn (Tabel 3) worden genoemd en voor de per Algemene Maatregel van Bestuur (Vrijstellingenbesluit) aangewezen zeldzame en bedreigde soorten (Tabel 3) gelden daarnaast verzwaarde eisen.

De aanvragen voor een ontheffing op de Flora- en faunawet worden ingediend en beoordeeld door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland van het Ministerie van Economische Zaken (Ministerie van EZ). Wanneer de wetgeving van de Flora- en faunawet overtreden wordt dan kan een handhaver het werk stilleggen, de activiteiten verbieden, beëindigen en/of een proces-verbaal opmaken. Een overtreding op de Flora- en faunawet wordt gezien als een economisch delict. Het Openbaar Ministerie zal in het geval van een overtreding uiteindelijk het vonnis uitspreken.

Algemene Zorgplicht (Art. 2)

De Flora- en faunawet richt zich op de bescherming van soorten en niet van individuele dieren. Echter, de intrinsieke waarde van elk individueel dier en plant wordt wel erkend. Mensen mogen hier dus niet onzorgvuldig mee omgaan. Vanuit deze gedachte is de Zorgplicht opgesteld:

- *Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving;*
- *De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten, nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voorzover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voorzover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.*

De Zorgplicht is een algemene fatsoenseis die voor iedereen geldt.

Ontheffing, Soortenstandaard en Ecologisch Werkprotocol

Wanneer een beschermde plant of dier getroffen dreigt te worden door de werkzaamheden dan moeten maatregelen genomen worden om dit te voorkomen. Mitigerende maatregelen worden getroffen voordat de werkzaamheden uitgevoerd gaan worden. Op deze manier biedt het de mogelijkheid aan beschermde soorten om uit te wijken wanneer de werkzaamheden van start gaan. Compensatie gebeurt daarentegen achteraf. Als het project op zijn einde loopt of afgerond is worden nieuwe mogelijkheden geboden aan de beschermde soort om zich opnieuw te kunnen vestigen. Gedacht kan worden aan het inmetelen van Gierzwaluw dakpannen bij een nieuwbouwproject. Voor een aantal soorten worden vaak ontheffingen aangevraagd. Het ministerie heeft voor deze soorten 'Soortenstandaarden' ontwikkeld. In deze Soortenstandaarden staan de ecologische aspecten van de betreffende soort en richtlijnen voor degelijk onderzoek. Daarbij wordt een set van standaard mitigerende en compenserende maatregelen beschreven. Een deskundig ecooloog kan beoordelen op welke wijze de maatregelen toegepast kunnen worden bij de specifieke situatie. Welke maatregelen getroffen moeten worden bij het project worden vastgelegd in een Ecologisch Werkprotocol. Dit werkprotocol geeft praktische richtlijnen voor de uitvoering van de maatregelen. Het ecologisch werkprotocol is aanwezig op de plaats van uitvoering en bekend bij alle betrokken partijen.

Verbodsbepalingen

De bescherming van planten en dieren is gebaseerd op het 'Nee, tenzij'-principe. Dit wil zeggen, dat in principe werkzaamheden of ruimtelijke ontwikkelingen geen negatief effect mogen hebben op beschermde flora en fauna, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen reguliere werkzaamheden en ruimtelijke ontwikkelingen. Wanneer de activiteiten geen negatief effect hebben op de flora en fauna dan is er geen ontheffing nodig. In veel gevallen is dat echter moeilijk vooraf te bepalen. Daarom is het raadzaam om vooraf het voorkomen van beschermde soorten in kaart te laten brengen. Hiermee wordt niet alleen het voorkomen van een soort binnen het projectlocatie bepaald, maar ook de mate van aanwezigheid en daarmee het effect van de activiteiten. De volgende verbodsbepalingen zijn in dit kader van belang:

Artikel	Verbodsbepaling
8	het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
9	het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
10	het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.
11	het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
12	het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Een aantal soorten flora en fauna kent een zwaarder beschermingsregime (Ministerie van LNV, 2005). Deze soorten zijn opgenomen in drie tabellen. Het is mogelijk om voor deze soorten een ontheffing aan te vragen. Of een ontheffing aangevraagd moet worden hangt af van de zeldzaamheid van de soort en impact van de werkzaamheden.

In **Tabel 1** staan de soorten met het lichtste beschermingsregime. Voor soorten die opgenomen zijn in deze tabel geldt een algemene vrijstelling of ontheffing met lichte toetsing. De vrijstelling geldt voor de volgende werkzaamheden:

- Bestendig beheer en onderhoud (ook in landbouw en bosbouw);
- Bestendig gebruik;
- Ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Vallen de activiteiten onder één van deze noemers dan is de vrijstellingsregeling van de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet van toepassing. Als geen sprake is van dit type werkzaamheden dan is toch een ontheffingsaanvraag nodig. De Algemene Zorgplicht blijft in alle gevallen wel van kracht.

Bij **Tabel 2** is sprake van een zwaarder beschermingsregime. Hier dient voor de werkzaamheden, zoals die genoemd zijn bij Tabel 1, te worden gewerkt volgens een Gedragscode. De door het ministerie goedgekeurde gedragscodes hebben een landelijke dekking, maar zijn alleen van toepassing binnen een bepaalde sector, zoals de Waterschappen, gemeentewerken of Bouwsector. Op de website van het ministerie staat een overzicht van de goedgekeurde gedragscodes. De maatregelen uit een gedragscode worden op de specifieke situatie aangepast in de vorm van een Ecologisch Werkprotocol. Alleen indien volgens de gedragscode of een ecologisch werkprotocol gewerkt wordt is een ontheffing niet nodig. Bij alle overige activiteiten moet een ontheffing worden aangevraagd die bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland een lichte toets krijgt.

Het zwaarste beschermingsregime kent **Tabel 3**. In deze tabel staan soorten die op Europees niveau onder druk staan. Het zijn soorten, die genoemd zijn in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in Bijlage 1 van de Algemene Maatregel van Bestuur. Voor alle ruimtelijke ontwikkelingen en werkzaamheden is het verplicht een ontheffing aan te vragen. Een gedragscode volstaat hier in de meeste gevallen niet.

Vogels

In de bovengenoemde tabellen zijn vogels niet opgenomen. Alle in Nederland voorkomende vogelsoorten worden in beginsel gelijkwaardig beschermd. Het is in het algemeen verboden om vogels te doden, te verontrusten, hun nesten en vaste rust- en verblijfplaatsen te verstoren. Indien de werkzaamheden vallen onder in Tabel 1 genoemde activiteiten dan kan worden volstaan met een goedgekeurde gedragscode. Voor alle overige activiteiten dient een ontheffing aangevraagd te worden. In de praktijk gaat het met name om werkzaamheden gedurende het broedseizoen. Buiten het broedseizoen zullen de meeste activiteiten minder problemen geven. Uitzondering hierop vormt een selectie aan vogelsoorten die jaarronde bescherming genieten (Ministerie van LNV, 2009). De nesten van deze soorten mogen ook buiten het broedseizoen niet verstoord worden. De jaarrond beschermde vogelsoorten zijn ingedeeld in vijf categorieën. Voor de soorten uit de vijfde categorie geldt alleen onder specifieke omstandigheden een ontheffingsplicht.

Voortplantings-, vaste rust- en verblijfplaatsen

Naast de dieren zelf worden ook hun voortplantings-, vaste rust- en verblijfplaatsen beschermd. Onder een voortplantingsplaats wordt niet alleen een nest van een vogel of kolonieverblijf voor vleermuizen verstaan, maar ook de directe omgeving. Sommige faunasoorten zijn zeer kritisch wat betreft hun foerageerplek of slaapplek. Zij stellen specifieke eisen aan het leefmilieu en kunnen ook moeilijk overschakelen op een veranderde situatie. Indien werkzaamheden invloed hebben op vaste rust- en verblijfplaatsen dient een ontheffing te worden aangevraagd.

Resultaten

Het projectgebied is beschreven aan de hand van de landschappelijke en ecologische kenmerken. Vervolgens worden de aangetroffen en, indien van toepassing, de te verwachten soorten behandeld.

Beschrijving projectgebied

Het projectgebied ligt ten noorden van de dorpskern Strijen. Aan de westkant wordt het projectgebied begrensd door de Nieuwestraat en een woonhuis (Nieuwestraat 90). Ten noorden en oosten van het projectgebied liggen akkers. De zuidkant van het terrein wordt begrensd door de schuren, een woning en grasland van Nieuwestraat 88.

Binnen het projectgebied vormen kassen de enige vorm van bebouwing (Figuur 2 en 3). Deze liggen op het oostelijke gedeelte van het projectgebied.

Figuur 2. Aanzicht kassen vanaf de zuidwestzijde van het projectgebied.

Figuur 3. De kassen werden niet meer gebruikt om gewassen in te verbouwen.

De kassen stonden bij het veldbezoek bijna geheel leeg. Er worden geen planten of groenten verbouwd voor commerciële verkoop. Er waren alleen een aantal rijen aardappelen voor eigen teelt aanwezig. De grond in de kassen is uitgedroogd en op verschillende plaatsen zijn de glazen wanden en daken kapot. Daarnaast lekt het hemelwaterafvoersysteem op verschillende plaatsen in de kas, waardoor een weelde aan planten is opgekomen.

De weide ligt in het westelijk gedeelte van het projectgebied. Hier bevindt zich de hemelwateropvang van de kassen. De hemelwateropvang stond leeg ten tijde van het veldbezoek. Daarnaast is een stukje ruigte aanwezig. Hier liepen voorheen kippen. De weide wordt aan de westkant van het projectgebied begrensd door een rij grote elzen (Figuur 4 en 5).

Figuur 4. Overzicht van het weiland vanuit het zuidwesten.

Figuur 5. De weide met op de achtergrond de elzenrij langs de Nieuwestraat.

Vanaf de Nieuwestraat ligt verharding, in de vorm van klinkertjes en betonnen platen. Het vormt een recht pad naar achteren en langs de kassen. Hier is ook te zien dat er lang geen onderhoud is geweest. De planten staan hoog tussen de klinkertjes en platen door.

Aangetroffen (beschermde) soorten

Vogels

Het broedseizoen was ten tijde van het veldbezoek in volle gang. Tijdens het veldbezoek zijn de volgende algemeen voorkomende soorten waargenomen: Holenduif *Columba oenas*, Turkse Tortel *Streptopelia decaocto*, Witte Kwikstaart *Motacilla alba*, Winterkoning *Troglodytes troglodytes*, Merel *Turdus merula*, Boomkruiper *Certhia brachydactyla*, Zwarte Kraai *Corvus corone*, Spreeuw *Sturnus vulgaris*, Putter *Carduelis carduelis*.

De Witte Kwikstaart, Merel, Turkse Tortel, Holenduif, Zwarte Kraai en Spreeuw zijn foeragerend waargenomen in de weide. De Winterkoning, Putter en Boomkruiper zijn waargenomen in de rij elzen. Er is in de kassen geen mogelijkheid voor vogels om te broeden. De kassen hadden geen richeltjes of hoekjes aanwezig waar een vogel een nest zou kunnen maken.

De Huismus *Passer domesticus* is jaarrond beschermd. Dit houdt in dat voor werkzaamheden, die de nestplaatsen en directe omgeving raken, een ontheffing nodig is. Het voorkomen van deze soort in het projectgebied kon niet van tevoren uitgesloten worden. Het is een algemene broedvogel in het agrarisch gebied in de Hoeksche Waard (Luitwieler *et al.*, 1999). Tijdens het veldbezoek is geconstateerd dat de Huismussen foerageren en stofbaden nemen in de kassen. Huismussen verkiezen hun broedplaats onder dakpannen (SOVON, 2002). De woningen naast het projectgebied bieden genoeg ruimte voor de huismussen om te broeden. Binnen het projectgebied ontbreekt broedgelegenheid. Hetzelfde geldt voor andere jaarrond beschermde vogels. Deze soorten zijn afhankelijk van geschikte bomen of gebouwen om in te nestelen. Deze zijn afwezig binnen het projectgebied.

Zoogdieren

Voorafgaand aan het veldbezoek kon de aanwezigheid van Haas *Lepus lepus*, Konijn *Oryctolagus cuniculus* of verschillende soorten muizen niet uitgesloten worden (Broekhuizen *et al.*, 2016).

Tijdens het veldbezoek is geen zoogdieren waargenomen. Daarnaast zijn geen sporen gevonden die wijzen op de mogelijke aanwezigheid van beide zoogdieren. Haas, Konijn en algemene muizensoorten staan vermeld in Tabel 1 uit de bijlage van de Flora- en faunawet en zijn vrijgesteld van een ontheffing.

Van de strikt beschermde zoogdieren moet vooral rekening gehouden worden met vleermuizen (Tabel 3). Het voorkomen van deze soorten binnen het projectgebied kon niet worden uitgesloten in verband met de rij elzen aan de westkant van het projectgebied. Het landschap is wel geschikt voor vleermuizen.

De verblijfplaatsen, vaste vliegroutes en essentiële foerageergebieden van alle vleermuizen in Nederland zijn beschermd. Gedurende het jaar maken vleermuizen gebruik van verschillende verblijfplaatsen. Een boom of gebouw kan deze functie vervullen (Limpens *et al.*, 1997). Het projectgebied heeft geen gebouwen die als verblijfplaats kunnen dienen. Daarnaast zijn de elzen, tijdens het veldbezoek, onderzocht op mogelijke holtes en spleten waarin vleermuizen zich zouden kunnen ophouden. Dit was niet het geval en hierdoor kan de aanwezigheid van een verblijfplaats in het projectgebied uitgesloten worden.

In open landschap maken vleermuizen vaak gebruik van lijnvormige elementen om van de verblijfplaats naar het foerageergebied te vliegen. De elzen vormen een lijnvormige landschapselement, maar deze is zeer kort. Het betreft circa 100 meter aan opgaande begroeiing langs de Nieuwestraat. Bovendien leidt de bomenrij niet duidelijk van een verblijfplaats naar een foerageergebied. De Keen ten westen van het projectgebied heeft in dat opzicht meer kenmerken van een vaste vliegroute.

Het weiland in het projectgebied kan gebruikt worden om te foerageren. Daarbij kan gebruik gemaakt worden van de afscherpende werking (tegen wind en licht) van de bomenrij. Het projectgebied maakt een klein onderdeel uit van een vergelijkbaar agrarisch landschap in de wijde omtrek. Het vormt geen essentieel foerageergebied.

Planten

Het projectgebied is de laatste maanden weinig onderhouden. De ruigtekruiden staan hoog tussen de verharding en rond de verschillende hekwerken. Er is vooral gekeken naar de planten die in en rond de weide groeien.

De volgende planten zijn gedetermineerd in en rond de weide: Madeliefje *Bellis perennis*, Gewone Melkdistel *Sonchus oleraceus*, Akkermelkdistel *Sonchus arvensis*, Speerdistel *Cirsium vulgare*, Akkerdistel *Cirsium arvense*, Echte Kamille *Matricaria chamomilla*, Grote Weegbree *Plantago major major*, Akkerkool *Lapsana communis*, Klein Streepzaad *Crepis capillaris*, Kompasla *Lactuca serrida*, Scherpe Boterbloem *Ranunculus acris*, Blaartrekkende Boterbloem *Ranunculus sceleratus*, Gewone Raket *Sisymbrium officinale*, Herderstasje *Capsella bursa-pastoris*, Kroontjeskruid *Euphorbia helioscopia*, Melganzevoet *Chenopodium album*, Witte Klaver *Trifolium repens*, Kleine Klaver *Trifolium dubium*, Moeraskers *Rorippa palustris*, Gewone Hoornbloem *Cerastium fontanum vulgare*, Perzikkruid *Persicaria maculosa* en Bleekgele Droogbloem *Gnaphalium luteo-album*.

De aanwezigheid van deze planten wijzen op een stikstofrijke toestand van de bodem. Dit is een logisch gevolg van de aanwezigheid van kippen in het verleden. Kippenmest bevat veel stikstof, waardoor stikstofminnende planten, zoals klaversoorten, goed kunnen groeien. Daarnaast groeien er algemeen voorkomende planten, zoals Blaartrekkende Boterbloem, Gewone Raket en de verschillende distelsoorten, die goed groeien op een verstoorde grond (FLORON, 2016). Deze planten komen voor op plaatsen waar bijvoorbeeld in het verleden een paard heeft gelopen. De Bleekgele Droogbloem kwam vooral voor tussen de bestrating.

Overige soortgroepen

Voor de andere soortgroepen wordt het projectgebied op basis van het veldbezoek en de literatuurgegevens niet geschikt geacht voor beschermde soorten.

Conclusie en aanbevelingen

In het kader van de herinrichting van een agrarisch perceel ten noorden van de dorpskern Strijen (gemeente Strijen, provincie Zuid-Holland) is een flora en fauna quickscan uitgevoerd. Dit verkennende onderzoek was gericht op alle beschermde soorten van de Flora- en faunawet. De initiatiefnemer is van plan om op de weide een woning te bouwen en de kassen erachter af te breken.

Geconcludeerd kan worden dat voor de ontwikkeling van het perceel geen bezwaren zijn vanuit de Flora- en Faunawet. Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde soorten aangetroffen. Voor de soorten waarvoor het biotoop geschikt is werden geen nestlocaties, verblijfplaatsen of groeiplaatsen gevonden. De enige bebouwing in het projectgebied bestaat uit kassen. Die zijn ongeschikt om als verblijfplaats voor vleermuizen of broedplaats voor jaarrond beschermde vogels te dienen. Hetzelfde geldt voor de elzenrij langs de Nieuwestraat. Voor de uitvoering van de plannen is geen vervolgonderzoek of ontheffing op de Flora- en faunawet nodig.

Bij de uitvoering van de werkzaamheden dient men daarentegen te allen tijde rekening te houden met de in de Flora- en faunawet opgenomen Algemene Zorgplicht (Art. 2). De Zorgplicht houdt in dat schadelijke effecten aan planten en dieren door menselijk handelen tot een minimum beperkt moeten worden. Deze wettelijke verplichting geldt voor alle flora en fauna in Nederland ongeacht de beschermde status.

In de praktijk betekent dit dat het verwijderen van bomen en struiken, zoals de rij elzen langs de westzijde van het projectgebied, buiten het broedseizoen uitgevoerd moet worden. Alle nestplaatsen van vogels hebben in het broedseizoen een beschermde status.

Literatuur

Broekhuizen, S., Spoelstra, K., Thissen, J.B.M., Canters, K.J. & J.C. Buijs (red). 2016. *Atlas van de Nederlandse zoogdieren – Natuur van Nederland 12*. Naturalis Biodiversity Center & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden.

FLORON. 2016. *Verspreidingsatlas planten*. Verkregen via <http://www.verspreidingsatlas.nl/planten>, geraadpleegd op 13 juni 2016. FLORON, Nijmegen.

Lange, R., Twisk, P., van Winden, A. en van Diepenbeek, A. 2003. *Zoogdieren van West-Europa*. 2e druk. KNNV Uitgeverij/Zoogdiervereeniging VZZ, Utrecht.

Limpens, H., Mostert, K. & W. Bongers (red). 1997. *Atlas van de Nederlandse vleermuizen*. KNNV Uitgeverij, Zeist.

Luitwieler, M., Mesker, C., Strucker, R. & J. Verkerk (red). 1999. *Vogels van de Hoeksche Waard*. Hoeksche Waards Landschap, Oud-Beijerland.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. 2005. *Wijziging Regeling vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten Flora- en faunawet*. Staatscourant 2 februari 2005, nr. 23, p. 16.

Ministerie van Landbouw, Natuurbehoud en Visserij. 2009. *Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen*. 26 augustus 2009. Brief Dienst Regelingen, Den Haag.

SOVON Vogelonderzoek Nederland. 2002. *Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000 – Nederlandse Fauna 5*. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Flora en fauna quickscan Nieuwestraat 88a te Strijen

Status uitgave **Concept**
 Rapport nr. 2016-N29
 Auteurs Evelien van Doorn & Sander D. Elzerman
 Datum uitgave 20 juli 2016

Foto's Sander D. Elzerman
 Kaartmateriaal GoogleMaps

Projectnr. 2016047
 Opdrachtgever Dhr. C. van Zadelhoff

© Elzerman Ecologisch Advies
 Leeuwerik 20
 3299 BZ Maasdam

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrechthebbende. Elzerman Ecologisch Advies kan door de opdrachtgever niet aansprakelijk worden gesteld voor schade die voortvloeit uit gebruik van data of gegevens of door toepassing van aanbevelingen en conclusies, die zijn opgenomen in deze rapportage.